

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

A nyitóléc cikkei sora után 30 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez küldendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középútsza, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, július 24. 1866.

(D.) Már említettük, hogy bécsi lapokban, melyek a königgrätzi vereség után mindentügyre meglepett láttak, hírek terjedtek, miszerint Ruménia új hospodárja fegyvereseit elötölta az erdélyi határokra, a „Neue Fr. Presse” pedig még azt is tudni véli, hogy a Moldva oláh fejedelem magának már titkos propaganda által elő is készíté az utat a moldvai és erdélyi románok között.

Nem vagyunk ugyan ellátva argusi szemekkel, melyekkel románaink magatartását szoros figyelemre vehessük, azonban azt hisszük, hogy maga a köznép sokkal inkább el van foglalva azon anyagi gondokkal, melyek a tavalyi győzelem után az idén hasonló győzelem természet miatt közvetlenül reá sulyosodnak, hogysen kedve volna valamely külföldi kis fejedelem miatt életét tenni kockára, az erdélyi románok intelligenciája pedig általában hivatali állásban levén, ha lelkesednék is valami külföldről táplált utopiák után, eléggé szem előtt van arra, hogy magát visszatartóztatná; de különben is a román, habár fellelkesíthető nép, nem lehet róla felténni, hogy a dinastia elleni lázadásokon s az ellenféllel való szövetségeken törje fejét.

Mi elhiszszük ugyan azt, hogy Bismarck, midőn Austria elleni fellépését tervelte, s egy hohenzollerni herceget Austria háta mögé beültetett, számított arra, hogy szorultsága esetében, ezen kis szövetségest is felhasználja Austria nyugtalanítására, mely ha belső lázongással is szövetkezhetné, kérdésen kívül egyelőre sok nyugtalanságot okozna Austriának, mely Erdélyt nem örömet láthatná ellenséges sereg által elfoglalva, honnan a magyarországi főbb pontokat biztos visszavonulási háttérrel lehetne nyugtalanítani; nincs azonban semmi kétségünk abban, hogy ily eszközökhöz Poroszország csak azon legutolsó esetben ha folyamodott volna, hogy ha a hadi szerencse Austriának nagyobb mérvben kedvez, s a porosz fellépés hogy kudarcot ne valljon, kénytelen volna minden végeszköz-hez folyamodni.

Ez az eset azonban nem állott elő, s a porosz fegyvereknek oly nagy mérvben kedvezett az első hadi szerencse, hogy utána bár mekkora vereséget szenvednének Ausztriától, nem volna szükségük arra, hogy a végső eszközökkel is védjék fegyverük becsületét, vagy inkább terveik némi sikerét.

A porosz kérdésen kívül nem írtó, hanem terjeszkedési háborút folytat Austria ellen; azt sem hisszük, hogy ő Austria nagyhatalmi állását kívánná megsemmisíteni, mert habár ő maga akar legnagyobb német hatalom lenni, tudja, hogy az összes németek ura a féltékeny Európa miatt nem lehet, s a mint ellensége most Austriának, úgy rászorulhat később az ő támogatására.

Azt sem lehet ignorálni, hogy egy oly fejedelemnek, ki egy császárnak vazallja, ura híre nélkül támadó harcot kezdeni nem szabad, mert ő védura birtokát nem veszélyeztetheti, hogy pedig a török ma szövetséges lenne a porosznak, ennek semmi hírére nem hallottuk.

Még az is megfontolandó, hogy Oláhország ily fellépése oly felbolygatás volna a keleti kérdésnek, a melyet az orosz nem nézne behuny szemmel, s ily kalandos vállalat esetében hamarabb eljutna az orosz sereg a Pruthoz, mint a román a Fehér Nyikóhoz.

Tehát birnia kellene Károly hercegnek a porosz királyt kívül az orosz és török csapatok beleegyezését is ily vállalatba, ha pedig Ausztriához még ezen hatalmasságok is ellenséges indulattal viseltetnének, akkor valóban nincs miért azt a kis provinciát tolják előre, végezhetnek ők maguk Ausztriával, ez bizonynyal nem fogna harczra szállani egyedül a világ minden hatalmassága ellen.

Oly nagy dolog tehát ama fellépés, s a porosz fegyverek ekkorig annyira szerencsések voltak, miképp azon híreket, melyek a mostani háborút igen hamar világháborúvá alakítanak át, nagyon is légből kapott hírek gyanánt tüntetik fel.

A mi rendes levelezőnk néhány nap előtt küldött levelében egészen csöndesnek festi Ruméniát, egy kissé megzaklatták biz ott a zsidókat, de a mióta Napoleon Izrael népét

védelmébe fogadta, s a civilisatio nevében a románok vandalizmusa ellen kikelt, ezen belső csetepatének is már vége van.

Es megint a lapok utóbbi tudósításaiból láthatólag a törökön, mint protectoron kívül az orosz is megizente Hohenzollern hercegének, hogy ha oda ment fejedelmnek, azon terület hűbéri állását s az európai kérdések iránti neutralitását híven fentartsa.

Hogy Moldva-Oláhországban sokan vannak, a kik a Roth agyában fogamzott Daco-Románia eszméjébe bele szerelmesedtek, abban nincs kétségünk, sőt ha minden nemzetiség minél nagyobbra vágyik s alkalomszerint vágyait kielégíteni is törekszik, ebben éppen nem láthatunk semmi ész és természetellenest, s éppen ezen törekvésben föllehetni okát annak is, mit a hír beszél, hogy az új fejedelem már kezd népszerűtlenné válni, mint a kitől azt várták, hogy hatalmas nexusa folytán rendkívül nagy dolgokat fog véghez vinni.

De biz ezen rendkívüli dolgok jórészt csak álmok maradnak, mert Moldva-Oláhország a természet által szerencsés fekvéssel van ugyan megáldva, s egy jóra való nép, jóra való uralkodás alatt ott meglehetősen anyagi és szellemi állapotokra vergődhetnek; de a románok nemzeti állása e részben nem kedvező, kevesebben vannak, mint hogy önálló lehessenek éppen ott a rokon-vallású és mindent absorbeálni szerető oroszok torkában, s a török despotismus alatt, s terjeszkedésüknek másfelé is idegen népfajok állják útját, melyeknél ő sem népesebb, sem miveltebb, s melyek ezenkívül historiai multjoknál fogva függetlenebbek.

Ha az európai hatalmak egyértelmű kimondottak volna, hogy az ausztriai birodalmat fel kell osztani úgy mint Lengyelországot, s e felosztással kapcsolatban kell a keleti kérdést is megoldva, az Osmant visszalökni Ázsiába, akkor hisszük, hogy Rumánia Fejedelmének jó szerepe jutna, mert a török keresztény tartományoknak valami kapcsolás kérdésen kívül kellene, s az ábrándos dunai confederatio eszméje is újból felmerülhetne, hanem ha mi a porosznak eddigi legszélsőbb követeléseit is megfontoljuk, úgy találjuk, hogy ő nagyon messze áll ilyes eszméktől, sőt ő a mai nap kész volna kibékülni Ausztriával mihelyt ez kötelezné magát, hogy a Bundból kilépik, Schleswiget átadja stb.

Meg vagyunk tehát győződve, hogy a porosz háborúnak végződjéig nem egyéb, mint hogy Ausztriával végre is magára s az olaszra nézve kedvező békét köthessen, s így ha volna népek, kiket felültehetnének, bizony azok egy ily békekötés után nem a legirigylendőbb állapotba jutnának.

Ha Poroszország legyőzni és széttiporni képes Ausztriát, s ennek bukását óhajtja minden európai hatalom, ő a nélkül, hogy Hohenzollern Károly herceg román csapatait megmozgassa, addig adhatja neki Keletet a meddig ő óhajtja, s a európai hatalmak megengedik; ha pedig Austria a poroszzal változó szerencsével mérközhetik, akkor hiában lázitanák fel Erdély s Bukovina minden románját, megbékülné ő Ausztriával, mihelyt kedvező békét köthetne, s nem bánná akármilyen azokból, kikkel demonstrálhatott, s kik-től a fejedelmet épp úgy haza vitethetné, a mint oda küldötte.

Hiszszük tehát, hogy Bismarck számított Károly fejedelemre, mint egy szükségesetben felhasználható tartalék-csapat urára, de ezt igénybe venni, s magát az ebből eredhető nagy összeütközéseknek kitenni, most éppen legkevésbé sem áll érdekében, s így Erdély invasiójától tartani semmi józan ok sem mutatkozik ezuttal.

Mi azért a lapok riadói dacára legvalószínűbbnek látjuk a mi levelezőnk legutóbbi tudósítását, hogy Romania kormánya csendes viseli magát, s bevárja az időt, mely, reméljük, részére is egykor eljövendő, hogy kiszabaduljon a despotismus alól, vagy legalább illő határokig korlátozódjék annak uralma, hogy ő amaz Istentől áldott vidéeken nemzeti és egyéni erejét s jólétét a haladó idővel mindinkább kifejtthesse.

Lapszemle.

A „P. Napló” „Tájékoztató” cím alatt egy cikksorozatot kezd, mely napvilágot látszik vetni a legnépszerűbb magyar politikai körök hangulatára. Érdekesnek tartjuk e cikkek megismertetni a mint következőknek.

„Azon pillanatban — írja a cikkíró — midőn e sorokat írjuk, az események rohanó árja, úgy látszik, egyelőre felakadt.

Valjón sikerül-e azt a békealkudozásokat csatornán elterelni, — vagy pedig pillanatnyi szünetelés csak az eléje tölt gát idézte elő, de a melyet ha aláás, ha szétszakít, még nagyobb rohammal zúg tovább, még többet ragadva magával, mint a mit eddig már sodró hullámai alá temetett? — e kérdésre néhány nap már meghozhatja a feleletet.

Ez unepélyes, e komoly perczben, a mely szintugy lehet a béke kezdete, mint szélesedő vihar előtt, kétszeres szükségét érezzük annak, hogy tisztázzuk a helyzetet, hogy megmérjük a veszély erejét és terjedelmét, hogy kijelöljük a határokat, a meddig az áradat hullámai emelkedhetnek, s a szerint határozzunk azon álláspont iránt, a melyet e válságban saját biztonságunk elfoglalni parancsol.

Annál több jogunk van felszólalni e komoly pillanatban: mert nem tartozunk azok közé, a kiket a vihar meglepett, sőt évek óta előre látjuk, előre jósoltuk azt, s minden alkalommal, a mely nyilatkozásunkra tért nyitott, óvniuk a fennállott hatalmat azon védművek könnyelmű és kártékony romlásától, a melyektől a most beállott veszély ellenében legtöbb oltalmat remélhetnénk.

Annál több jogunk van szavunkat felemlíteni: mert a míg egyrészt nem érhet bennünket a szemrehányás, hogy azon érdekeket, a melyeknek védelmére kötelezve voltunk, hűtlennül cserben hagytuk volna, sőt már eddigi áldozataink is a szigorú kötelesség határain túl mentek, másrésztől jőzanul senki nem igényelheti tőlünk, hogy mindvégig vak és öntudatlan uszályhordói legyünk oly politikának, a mely előbb az üzbiztonság, most pedig talán a kétségbeesés vakágában, az önfentartás ösztönével és saját érdekeinkkel ellentétes irányba akarna beuntunket sodorni.

Ismételjünk, akár a békével, akár a harcz folytatásával álljunk szembe: Magyarország-nak, a mely annyi áldozatot hozott a multban, s a melynek erkölcsi és anyagi ereje a jövő tényezői körül ki nem hagyható, joga van követelnie: hogy a béke zöldszála körül szintugy, mint ott, a hol a harcz kockája újra elvetetnénk, meghallgassuk; joga van követelnie: hogy lételet, érdekeit minden körülmények közt számba vegyük, s ne tekintsek akaratlan belátának, a kinek joga és kötelessége ugyanegy: — elvérezni másokért.

De nemcsak joga, egyszerűsmin kötelessége is e nemzetnek nyilatkoznia. A mely nemzet ily döntő körülmények közt ölbe tett kezekkel néma közönyt nézne a jövő elé, arról el lehetne mondani, hogy elvesztette nemzeti öntudatát, hogy lemondott önmagáról, s megérdemli, hogy idegen érdekek rabslódjá legyen.

Ez okból sürgettük a mult napokban a magyar parlamenti kormány alakítását: hogy ama fontos tanácskozásokban, a melyek a béke és harcz kérdéseit felett döntönek, a magyar nemzet is képviselve legyen; hogy egy nemzet szava riaszssa fel a hatalom gyepőtartóit végzetes ábrándjaikból, és — ha kell — visszafartsa őket, még mielőtt ama meredek lejtőre ereszkednének, a melyen több megállapodni nem lehet; s hogy viszont az esetben, ha ama tanácskozások újabb harczra adnának jelt, a nemzetben gyökeret verhesse azon meggyőződés, mi nélkül hitartó lelkesedést és önfeláldozást remélni a képtelenségek közé tartozik, miszerint a küzdelem célját a nemzetnek oly életérdeke képezi, a melyet vagy minden áron megvédeni, vagy a melyért becsülettel meghalni kell. De e hit, e meggyőződés a nemzetben csak úgy kaphat lábra, ha azok, a kiknek szavuk a béke és harcz kérdése felett határoz, ha azok, a kik netalán a harcz véres lobogóját kiáltják, a nemzet bizalmát bírják; e bizalomnak szilárd alapot ismét csak azon tudat kölcsönözhet, hogy azok, a kik a nemzet számára a követendő irányt kijelölik, ezt alapos megfontolás után tevék, s arról a nemzetnek számolni fognak.

Mivel azonban bizalmunk a kormányhatalom mostani vezetői iránt, nyílt fájdalommal valljuk be, oly mélyen megrendült, hogy tölle azt, miszerint egy felelős magyar parlamenti kormánynak utat törve és helyet engedve, a nemzeti érület hű to-

másolását s nemzeti érdekeink erőteljes képviselését és védelmét e válságos napokban lehetővé tegye, többé nem várjuk, nincs egyéb hátra, mint hogy e szerepet a közvéleménynek ez idő szerint egyetlen organuma, a napi sajtó vegye át.

Mi az tehát, a mi ez óriási küzdelem közt kockán forog? Meddig nőhet az események árja? Mennyiben fenyegettetnek általa hazánk életérdekei? És ezen érdekek szempontjából hol van számunkra a béke, hol az élethalál-harcz határvonala? — Izgatott lelkünk e kérdések ostrom-hadával áll e pillanatban szemközt, s a közaggodalomnak tartozunk, hogy ezek iránti szerény nézeteinket a jövő számban elmondjuk.

A „Times” tudósításai a königgrätzi ütközetről.

II. A „Times”-nak az ausztriai főhadiszálláson volt katonai levelezője írja július 4-dikén:

A csata tegnap reggel 7 óra tájban kezdődött, és 10 óra tájban Benedek tábornagy és tábornoka a Lipa feletti halmon foglalt állást. Az ágyúzás élénk volt az egész vonalon, de a pillanat érdeke azon alatti kis feluban pontosult össze, melynek bírásért nagy küzdelem fejlődött ki. A helység belsejében történeteket nem láthatunk; de az eredmény az volt, hogy az osztrákok megtarták a falut. — Egy másik, előbb fekvő falut s az előtte levő erdőt egész napon poroszok tartották megszállva.

Egy negyed 11-re két ezred vadász vonult el a csatába, hangos kiáltásokkal. A derék legények azt hitték, hogy a sürti tüzelés dacára elég csak támadni, hogy mindent elsodorjanak; de nem ismerték az ellenség taktikáját, s a gyüttipuska öldöklő működését. Fájdalmas dolog, rosszalni valót találniunk a tulságos vitéségben; de meg kell jegyeznünk, hogy az osztrákok rendesen akkor tették ki magukat, midőn jobb lesz vala védett helyen maradniok, s folyvást elhanyagolták a terület emelkedése, árkok stb. által adott előnyöket. Mindig abban látszottak igyekezni, hogy minél közelebb jussanak az ellenséghez, s szuronyval és puskával döntse el a dolgot. Innen folyt az élet és vér merőben hasztalan pazarlása, míg a poroszok ellenkezőleg, valamikor csak lehetséges volt, erdőkből, házakból vagy árkokból lövöldöztek, s így látszott, abba vannak begyakorolva, hogy gazdálkodjanak saját életükkel, mint hazájok számára megtartandó legbecesebb értékkel.

Továbbá egy nézőnek önkénytelenül támadt azon itélete, hogy egy defensív állásban levő seregnek egy kissé jobban el kellene magát sáncolnia. Néhány szekér kapa bőven kárpótolja vala azt az alkalmatlanságot, hogy a podgyász szaporodik vele. Több házat kell vala löresekkel ellátni, több redoutot építeni fából, mi ezen a vidéken mindenütt található, sával több oly elővigyázati készüléket tenni, melyek minden katonai növények előtt ismeretsek.

11 óra és 10 perczkor porosz erősítések nyomultak elő jobb szárnyunkon egy erdőből, a második falu mögött. Először úgy látszott, visszavonulnak; de Lipa felé tartanak csatározó tüzeléssel, ottani bajtársaik segédelmére. Azon helyről, melyen a tábornok állott, jobbra és balra egy-egy nyolcz fontos ágyú üteg kezdett tüzelni reájok némi hatással; de a távolság 3000 lépés volt, s a balról levő üteg rosszul elhelyezve, úgy, hogy nem lehetett megakadályozni az ellenség előnyomulását. — Ezen pillanat óta Lipa el lön feledve, s a csata további folyamában csak a falutól jobbra és balra felállított vesztelő csapatok ottlétéből lehetett tudni, hogy az osztrák kézben van.

Fél 12 re Windischgrätz hg parancsot kapott, hogy lovasságával nyomuljon ki a síkra, és készüljön rohamra. Két ezred vértess s egy ezred zsidás vonult alá azon jó renddel, szilárd lovassággal s csillogó fényvel, mely az osztrák lovasságot jellemzi. Nem láttuk őket harcolni, habár ezek a többi lovassággal együtt a visszavonulást fedezték. A lovasságnak egész nap nem is igen volt szerepe, kivéve a visszavonulásban, s mégis sorait megrikíták a poroszok messzebe szolgáló ágyúi.

Kéveásl 12 óra előtt jött a jelentés a Benedek által lovas osztályával szemlére küldött Holsteini hercegtől, hogy a poroszok 5-dik hadteste az osztrák jobb szárny ellen nyomul. Azonnal a parancs adatott, hogy ott meg kell tartani az állást mindenáron, s ha lehetetlen, a jobb szárny lassanként vonuljon hátra. A csata ezen stadiumában nagy volt a nyugodtság és bizalom. A szászok bal szárnyunkon tarták állásukat, mely a maga idejé-

ben megerősített, a mennyire lehetett; az egész kitérő mőködését csak reggel 9 órakor érkeztetted oda.

A poroszok a táborok mellett ütegekre kezdtek tüzelni; de a golyók a táborok fölött repültek el, s bálul 400 lépésnyire fúrták magukat a földbe, hol elsültek. Ugy vannak készülve, hogy midőn a földet érik, akkor robbanjanak szét. A táboroktól balra levő üteg alább vitetett, hogy oldalba fogja a Lipa és az alatta levő erdő közti porosz gyalogságot, míg a jobb felől való folytatá egyenes tüzelésű.

12 óra 10 perczkor Gablenz izent a főhadiszállásra, hogy föltéve fogytán van, s kérte, hogy a tartaléktüzérségből néhány üteget küldjenek neki. A fővezér, ki nagyon nyugodt és hidegvérű volt, szivarszippantása közt azt felelte, hogy nem nélkülözheti az ágyukat s kérdé, miért kült el anyai föltét. De néhány percz múlva három 8 fontos üteget küldött neki a tartalékból. Már összesen 82 ágyut küldött volt el a csata kezdete óta a tartalékból. Egy válságos esetre még 12 üteg 8 fontos és 24 ezred lovaság volt a tartalékban, a világ legszebb lovasága, mint a közvélemény tartja.

12 óra 15 perczkor Lipa égett, a reitenti ágyúzás haladt elő az egész vonalon. A látvány nagyszerű volt. A völgynek két átellenes oldaláról két részen nem kevesebb, mint ezer ágyú dörgött az alanti tőrre.

A fehér köpenyes vértések szobrokként állnak mozdulatlanul, fel sem véve az ágyú golyókat, melyek sorokat szakítanak ki közülük; vagy köztük pattantak el. A tartalékból kirendelt három üteg a táboroktól pár ölnyre rohamt el, hangos kiáltással és ostorok enyhogatásával. Ezen kiáltás nagyon különbözött a vadászokétól, s kérdem, mik ezek, s kevély mosollyal feleltek nekem: „magyarok.” Benedek tábornagy ekkor megfordult nyergében s mondá: „Senkinek egy üteget sem kell többé adni; mindjárt szükségem lesz mindannyira.”

Ekkor az egész nap borongott nehéz felhők nagy esőre eredtek, s vastag füst borítá a harcok első sorait.

1 óra 5 perczkor a táborok elvágatott, meg nézni a jobb szárny állapotát, a 6-dik hadtesten haladva át, mely tartalékban állott. A mint megláták a zöld tollakat közeledni, az ezredek zenekarai a néphymusra kezdtek, s a csapatok hangos kiáltással, fűvölzések vezérüket. Nyílt mosolygás arczok, feldobott vadász kalapok, minden örölni látszott a közelinek vélt diadalon. De Benedek csenditőleg intett nekik, s ismert és mindig tisztá s érthető hangján így szólott nekik: „Ne még! Várjatok holnapig, fiaim!”

Visszatértünk előbbi állásunkra, hol a 3-dik hadtestet láttuk előnyomulni a völgybe. Ekkor, 1 óra és 30 perczkor minden jól ment. Ugy látszott, a poroszok minden ponton visszavonulnak, a gyalogság jó kedvben, a lovaság csaknem érintetlen, s tartalékban annyi ágyú, a mennyi elegendőnek látszott mindennel megküzdeni. Mintha nem lett volna egyéb hátra, mint üldözni ez szélsőzorni az ellenséget.

Gróf Föstetics megsebesülve a csata elején, helyettese a 4-dik hadtesttel előnyomult s támogatására a 2-dik hadtest is. Alig lehetett kételkedni abban, hogy a poroszok a támadást a balszárny ellen intézik, s ez a 8-dik hadtesttel erősített meg a zászók támogatására. A porosz balszárny ekkor aránylag gyenge volt. Mindamellett Chlumot, mely Lippától hátrább jobbra fektűt, nem kell való védelem nélkül hagyni. Mondják, hogy egy porosz őrszárny helyet tresen találván, elfoglalta, egy házat felgyújtott jelölő bajtársának, hogy egész erővel nyomuljanak ide, s a hozzá közel hagyott kis osztrák erő ellen a tüspuskák azon gyors tüztét kezdé, mely kis erőt is nagyra sejtet.

2 óra 55 perczkor értesíték Benedeket, hogy hátra mögött poroszok vannak, s szokott eleven gyorsaságával vágatott azon helyre, hogy azokat ki lássa veretni. Chlum és azon 400—500 emberből álló kis osztrák csapat közé lovagolt táborokrával, kik bizonytalanságban voltak, mi tevők legyenek. Eszterházi hg lova rövidebb idő alatt, mint ezt leírom, felvett a tábor; gróf Grünne megsebesült, mint mondják, halálosan; b. Henikstein angol ménje is megsebesített. Eszterházi hg, kinek szép ifjú arczát sár borítá, lábra vándorogott, s egy dragonyos lovára ült. Az egész táborok ellovagolt biztos állást keresni, miután rendbe hozta az ingadozni kezdett csapatot. A hadállás kulcsa az ellenség kezében volt, s levertség volt látható minden arcon. De Benedek egész nyugodt volt, ellovagolt, hogy a pont visszavételére a tartalék egy részét előbözsa. A golyók nagyon sürűn érkeztek a táborokhoz, a mint a vezér után lovagolt, s midőn egy kis mezei lakhoz közeledett, mely védelmet adott volna, onnan is egész sortűz fogadta a már ott is megtelepedett poroszoktól. Itt sebesült meg Vilmos főherceg. Nincs benne kétség, hogy a poroszoknak az osztrák sereg közepett való igen váratlan megjelenése, éppen midőn ez a győzelem pontján állott, némi zavart okozott. Gyorsan két üteget hoztak elő a poroszok, s az ágyúdörgés és a gránátok szétpattanása közt a völgyben alant harcok nem igen különböztethetők meg a barátságot az ellenségtől.

A Chlum visszafoglalására küldött zászlóalj

nem holdogultak, s az ellenségnek új meg új csapatai nyomultak a vigyázatlanul hagyott bégzaga, s néhány percz alatt a nagy északi hadsereg elől, oldalt és háttól látta megtámadva magát. Ilyennek tudata szintoly nagy erkölcsi hatású egy sereg, mint maga a valódi hátrány. De a sereg jól viselte magát. A lovaság pusztításokat tett, s nagy biztossággal mozgott. Ha a gyalogságnak sikerül visszavenni Chlumot, a győzelem még nem lesz valószínű. De ez nem történt. Az ellenség részéről egyik ezred és üteg a másik után fejlett ki a magaslatocon és lövöldözé hátha a sereg. Benedek hiába rohamt a legstürbb tűzbe a legelső vonalon. Neki kellett a visszavonulást is vezérelnie.

Fél öre az egész sereg visszavonulásban volt. A visszavonulást a tüzérség és lovaság fedezé, az utóbbi több kétségbeesett rohamot téve, csaknem meg lön tizedelve. Az Adler és Elbe vízén kevés és szűk hid vezetett át. Itt több hadoszlop szorult meg, összekeveredtek. Az ágyukat, melyeket el nem vihettek, levették kerekükre s a folyóba dobták.

A táborok személyzete Vilmos főherceg megsebesülése alkalmával szétszórult; Benedek elszakadt kíséretétől, és senki sem tudja hová lett. Königrätzben megpihentetve lóait, odább ment. — Benedek tábornagyot éjfélt után 2 órakor találta Horitzon.

Levelező egy véli, hogy ha Chlum jól védve tartatik, az osztrák sereg üldözni volna a poroszt. Szerinte ez teljesen megveretett ugyan, de demoralizálva nem volt.

Hadi krónika.

Északi harcztér.

Pestől július 20 károl kelt távirati tudósítás szerint Benedek Olmützöl egy szerencsés kirohanást tett és ottan 1,400 porost elfogott. Bécsben emelkedett hangulat uralkodik, a mint a „Kr. Ztg.”-nak távirják, Pesten és az országban kevésbé emelkedett a hangulat. Hétfőre nagy csatát vártak, úgy látszik azonban, hogy azt a fegyverszünet halasztá el.

A fegyverszünet néhány napra felfüggeszté az eseményeket. Az azt megelőző napok eseményeiről következő tudósításaink vannak, a mennyiben azokat legutóbbi távirati tudósításaink tul nem szárnyaltak.

— Lundenburg-prerau oderberg oswiesimi vonalon a poroszok a közlekedést már helyre állították. Miután pedig már Ganserndorf is a kezükben és a lundenburg-ganserndorfi vonalat is egy pár nap alatt járhatóvá tehetik: a sziléziai várakból a legkényelmesebben szállíthatatnak maguknak egész közvetlen Bécs alá. Így aztán könnyebben operálhatnak a Duna felé.

— Herzogenburgból júl. 18-ról írják a „Presse”-nek, hogy a kremsi hidat 17-kén az osztrákok felégették.

Mintegy tíz nappal ez előtt, midőn a hidat aláaknázták, vigyázatlanságból egyik akna föllobbant és a hid egy részét megrongálta. Ez alkalommal három emberélet esett áldozatul. A hid azonban két nap alatt kijavított és a forgalomnak ismét átadott, — hogy ismét végkép lerombolassék.

— Znaim megszállásáról a porosz lapok következő hivatalos tudósítást hoznak: „A poroszok 14-kén Znaimot ellentállás nélkül elfoglalták; a király főhadiszállása Lundenburgban volt; a korona-örökös szerencsés ütközetet vitt, (hol?) melyben 16 ágyut elfoglalt. Hétfőre új csatát vártak. Az egész porosz hadsereg a Thaya partjain áll. Az osztrákok Olmützöt odahagyják.” Ez utóbbi tévedésen alapszik, melyre az szolgáltatott okot, hogy az osztrák hadsereg nagyrésze (de azért még nem az egész volt északi hadsereg) azon néhány nap alatt, míg a poroszok az olmützi-bécsi vasutat hatalmukba nem ejtették, a Duna-vonal oltalmára Bécs felé szállították.

Néhány nap óta mind bizonyosabb alakban kezdenek a hírek fölmerülni, hogy a poroszok Magyarország felé egy divisiót akarnak csinálni. Hogy már magyar földön volnának, azt még ez óráig egész bizonyossággal tudni nem lehet. A „Kamerad” egyébként azt tartja, hogy azon porosz had-erő, mely talán Magyarországra át fogna csapni, legfőbb is egy-két százaldó csapatból fogna állani.

Porosz tudósítások szerint a poroszok Prágában 20 gúmozdonyt és 2000 vaggont foglaltak el. (!) E hír annál meglepőbb, miután akkoriban jelentve volt, hogy a cseh délnyugati vaspályán mindennemű vaspályakészletek biztonságba helyeztetek. A poroszok nagy serényen dolgoznak — a csehországi (minden irányban menő) vasutak helyreállításán. A podoli hidat, mely híressé lett a jun. 26-ki ütközetről, szintén helyreállították.

A „N. Fr. Presse” a Duna mentében való átkelesi pontok külön előnyeit és hátrányait fejtegeti. Maga a Krems vidéke szerinte nagyon kedvező a balparttól való átkelesre. A Stein melletti magaslato a jobb-partvidéken uralkodnak, a jobb-parton nagyobb síkság terül el, melyen a hidon át jött ellen azonnal kifejlesztheti erejét, végre a Duna itt szigeteket nem képez. — Szintén kedvező a Hollen-burg melletti átkeles, csak hogy ezen a jobb part magaslatai uralkodnak. Ez és egy másik körülmény is valószínűtlenné teszi azt, hogy a poroszok a ne-

vezett helyek egyikénél átkelesek. Ez átkelesi pontoktól keletre ugyanis az igen erős Traisen-vonal akadályozná őket a gyors előnyomulásban.

Valószínűbb tehát, hogy azon pontot választják, hol az északról jövő Kamp folyó a Dunába ömlik, azaz: Hadersdorf közelében. Ott hat közlekedési út fut össze, nagyobb sereget is lehet leg-rövidebb idő alatt e pontra vetni. A Kamp folyó pedig a hidverés előkészületeire igen alkalmas. Az egyes hajókat ott észrevétlenül lehet és minden esetre háborítatlanul vízre bocsátani és az egyes hidakat aztán a jobb parti magaslatoctól el nem érhető balparti hosszában Altenwürthig leusztatni, hol a Dunán átkelve, azonnal oly térségre lépnek, hol erejüket kellőleg kifejthetik. — Szint oly kedvező a Tulln melletti átkeles. — De innen Florisdorffig az osztrák kézen levő magaslatoctól anynyira uralkodnak a folyón és annak balpartján, hogy az átkeles nagy veszéllyel járna. Ugyanez áll a bécs-dévényi vonalról is. Dévény és Pozsony között a partvidék alakzata igenis kedvező volna a poroszokra nézve. De a stratégiai viszonyok éppen itt rájuk nézve a legfenyegetőbbek. Eltekintve ugyanis attól, hogy a Morávan és a Fehér Kárpátocon is áthatolniai kellene, még azon veszélynek is ki vannak téve, hogy a florisdorfi hadsereg oldalba kapja. — Egyáltalában — mond a „N. Fr. Pr.” — úgy látszik, hogy a Pozsony felé nyomult poroszok célja csak abban áll, hogy hadseregeik zömét a felső Morava és a Vág völgye irányában biztosítsák és az ott álló osztrák haderőt leküszöböljék.

Nyugati harcztér.

Mannheim, júl. 19. A Mantenfel hadtest zöme Mannheim felé közeledik.

Mainz, júl. 19. Ma az itteni polgárság petíciót intézett Münchenbe a nagyherceghez, melyben közbelépését kéri a fenyegető ostrom elhárítására.

A határozottan porosz érzelmi „Schl. Ztg.” így vélekedik a szövetségi hadviselés felett: A Rhön hegység, a frankóniai Saala és a felső Majna körül vívott rövid háború becsületes világításba helyezte a bajor csapatok vitéz és derék voltát, de egyezsere mind constátálta a szövetségi 7. és 8-dik hadtest vezetésének hiányát. — Mikor a 8-dik hadtest nyugatnak megindult, hogy Hannover vagy Berlin ellen kezdjen hadműködést, csak akkor jutottak oly határozathoz, mely életrevalónak látszott. A bajoroknak észak, a 8-dik hadtestnek északkelet felé kellett működni, úgy, hogy körülbelül Eisenachban Vachánál egyesültek volna. Ha a határozatra pár nappal előbb jutnak és azt egész erővel teljesítik, nem lehetetlen, hogy a porosz sereg vesztett volna.

Frankfurt, Darmstadt, Heidelberg sat. közt megszünt az közlekedés.

Az „Allg.” teljes tartózkodással küzlött érte-sültsége szerint Frankfurt szabad városra 8 millió (tallér?) sarcot vetettek ki a poroszok.

A „Pr.” szerint Luitpold herceg veszi át a bajor hadsereg vezényletét a lemondott Károly herceg helyett.

Az aschaffenburgi ütközetről azt írják, hogy a poroszok vesztesége igen nagy, bár tígyesen tudják eltikolni. Az ütközetben 500 olasz eldobta fegyverét és megadta magát.

A szövetségi hadsereg vezetői közül b. Tann tábornok ellen is nagy az ingerültség; a legfőbbben tehetetlenséggel, de némelyek árulással is vádolják. A csatárosten elesett Zoller tábornokról azt mondják, hogy nem kevesebb, mint háromszor unaszolt a hannoveriak felmentésére és végül még igen „nem kegyelmes” választ nyert.

Lipsee körül 30,000 főből álló porosz tartalékokat akarnak fölállítani. Egy Halle és Torgai közti nagy porosz tartalék fölállítását is nagyon emlegetnek.

Schleswig-Holsteinban unjonczozási rendeletet adtak ki a poroszok. A sorozás idejét júl. 22. és aug. 1. közé tették.

Gmündeni hírek július 16-ról az ott átvonult poroszok számát 30,000-re teszik. E katonák azt beszélték, hogy Würzburg felé voltak rendelve, de egyezsere parancsot kaptak, hogy a bajorok ellen semmit ne tegyenek, ha csak azok nem kezdenek.

A geestmündei kikötőt a poroszok átvették és hadi kikötőnek nyilvánították.

A „Kr. Ztg.” szerint Aschaffenburgnál 1500 osztrák fogságba jutott és 800 esett el.

Déli harcztér.

A Lissa ellen intézett támadáson kívül alig történt valami nevezetesebb a déli harcztéren. Lis-sát rendkívül erős pontnak tartják és nem is anynyira az olasz golyóktól, mint inkább a vízhiánytól féltik. Birtoka annyiban kívánatos az olaszokra nézve, a mennyiben támpontul szolgálhat az Adria keleti partjaira későbbben netalan eszközözendő támadásnál.

A „Provence” francia vértés fregatt július 16-án érkezett Velenczébe. Gyönyörűen épült kaczér kinézetű vértés hajónak mondják 36 ágyúval. Különböző mély járatu hajó, mely nem jöhetett a canal grandeba.

Az osztrák utócsapat Udinében áll, vagy már Udinét is elhagyta, és úgy látszik, az erős-ségeken kívül az egész velenczei szárazföld olasz kézen van. Cialdini a közigazgatást nemzeti bizottmányok által ideiglenesen szervezteti, a lakosságot különben nyugalomra inti.

A Velenczében levő 7-dik osztrák hadtest-parancsnokságot Henrik főherceg vette át.

— A „P. Lloyd”-nak július 22-ről Pozsony-ból távirják: Ma reggeli 8 óra után Dévény, Uj-falu, Kaltenbrunn és Blumenau melletti ellenséges seregek ágyúi teljes működésben vannak. A csatának nézve kedvező volt. Délután 2 óra tájban azonban, midőn az öt napi fegyverszünet megkötéséről a hír megérkezett, a harc félbeszakasztott, épp azon pillanatban, midőn a Benedek által oda rendelt nagyobb haderőnek kellett a csataterre megérkeznie. Kaltenbrunn és még egy másik hely-ség, mely a csatavonalban feküdt, a tűz miatt sokat szenvedett.

Ugyane csatáról egy másik magántávírgöny-jelenti: Ma vasárnap déltájban Malaczában és környékén élénk csata folyt. A poroszok, kik eleinte visszavertek, nagyobb erővel újították meg a harcot. Időközben a császáriak is erősítést kaptak és a harc nagyobb mérvben folytatott. Habár a harcok híre vették az öt napi fegyverszünet megkötésének, mindazáltal nem lehetett a heves ütközetet egyszerre megszakítani, és a harcoknak csak 3 órakor lehetett véget vetni. A poroszok 700 halottat és sebesültet hagytak hátra a csataterren és 200 foglyot vesztettek. Pálffy herceg malacz-kai várkastélyba a heves ágyútlűt közelkötésben sokat szenvedett.

— E fennebbi csatáról rendes levelezőnkől következő tudósítást veszszük: —

Pozsony, júl. 22. A mai ütközetről nevez-zük azt akár pozsonyinak, akár hidegkútnak, a következőket írhatom: Osztrák részről jelen volt a 2-dik hadtest 6 üteg ágyúval, Gróf Thün parancsnoksága alatt mintegy 20 ezer ember volt fel-állítva; a belga király, Mazzuchelli, Hessen, Rosbach, Parma és Toskana ezredekkel; részt vett még Mandel egy osztálya, a 9. és 12-ik vadász-zászlóalj s a hatodik dzsidas ezred. Porosz részről két hadtest volt, valószínűleg szintén kétannyi emberrel, a parancsnokságot, ugymondják, Molke tábornok vezette, s a koronaherceg a tartaléknál lett volna. Már szombaton déltán voltak előrsi csatázások, a valódi támadás azonban ma vasárnap reggel 1/2 órakor porosz részről kezdetett ágyú-tüzeléssel. A porosz ágyútelep a Hidegkútnál levő völgy északnyugati irányban eső torkolatánál állott, míg az osztrák tüzérség a falu alatt és annak irányában levő magaslaton az előbbire kétoldaltól tü-zelgetett. Az ágyúk egész 1/2-11-ig nagy tüzzel dolgoztak s mindkét fél lovasága jelentékeny részt vett; 10 órakor a gyalogság kezdte a tüzelést és a gyűltásgyeger sebes ropogásai hangoztak az erős szél szárnyain.

A 12 órakor véletlenül közbejött fegyverszü-net megakadályozta, hogy egyik vagy másik fél határozott előnyt vihasson ki. Az osztrák tiszték azt mondják, hogy az ütközett határozottan a mi részünkre dől volna el, míg a poroszok — kiknek táborában már nem egy pozsonyi lakos volt — úgy nyilatkoznak: „ha még csak két óráig nincs fegy-verszünet, akkor Pozsonyban oszonnállattunk volna.” Mindkét sereg csatavonalának hossza a pozsonyi indóházról kezdve a vasút bécsi irányát véve, leg-alább is másfél mérföldnyi volt a csatázók által megszállva tartott hely, kivéve a Hidegkútnál levő völgyecskeket; erdős, hegyes és szakadályos terület, mely az osztrák seregnek nem kevés előnyt nyuj-tott. A Rosbach ezredet 3 porosz zászlóalj gyalog-ság s egy osztály lovaság megkötötte volt s már a pozsonyi indóház átellenében, az attól pár száz ölnyre levő szőlőkben voltak; az osztrák tiszték nyilatkozata szerint a porosz gyalogság és lovas-ság egészen foglyul esik, ha a fegyverszünet még egy óráig késik. A sebesülteket polgári és katonai kocsi-k déltől kezdve folyton szállítják a kórházak-ba, s most este is a szőlőkben és a cserjés bokros helyeken keresik; számuk osztrák részről, a tiszték állítása szerint 400-ig mehet, a halottak jelen-tékelen s még eddig 20 ra sem megy — a poro-szokét nem tudhatni. Ugy mondják, hogy legtöbbet vesztett volna a belga király ezrede és a vadászok. Délután 5 órakor egy porosz tábornok volt itt a városban egy tábornoki (Generalstábler) tiszt és egy huszár kíséretében. Bort és más élelmiszereket vásárolt s maga is Pozsonyba oszonnázott, — sőt osztrák katonatiszték szavai szerint mindhárom osztrák lovakon tették sétatjukat.

A fegyverszünet után mindkét fél megtartja az általa elfoglalt helyeket s a két tábor katonái egymáshoz járnak barátságos kulacsütésre. A Rosbach ezred — ha nem tévesztjük a sok egyforma ugynevezett hajókat — hat porosz foglyot kísért be, fiatal gyerekeknek tarthatni hármát, a más bá-ro 25—26 éves lehet, mindnyájan vigák voltak s nevetve néztek az őket csodáló tömegre, sípájukat szemükre vágva.

Hire jár, hogy a porosz király meghalt. A mai ütközeten parancsnokló porosz tábornokról következő szép nyilatkozatot teszi egy osztrák tüzér tiszt, mint foglyot vittek a tábornok elé, kérdi tőlem hány óra, s én válaszolom 1/2-1-re, ő is megtekinté a magáét s azt mondja: „már 8 percz 12 után, s így miután fegyverszünet van, ön szabadon elmehet.” A porosz előőrök a pozsonyi indóházról félóránnyira állanak.